

ISSN 2786-6734 (Print)
ISSN 2786-6742 (Online)

Закарпатський угорський інститут імені Ф. Ракоці II

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics

Науковий журнал

Випуск 1

Берегове 2022

„Acta Academiae Beregsasiensis. Economics” засновано у листопаді 2021 р. та видається за рішенням Вченої ради Закарпатського угорського інституту імені Ф. Ракоці ІІ.

Науковий журнал виходить два рази на рік.

*Рекомендовано до друку Вченою радою Закарпатського угорського інституту
ім. Ф. Ракоці ІІ (протокол №5 від 28.06.2022 р.)*

Редакційна колегія:

Головний редактор:

Бачо Роберт – доктор економічних наук, професор (ЗУІ ім. Ф. Ракоці ІІ, Україна).

Заступник головного редактора:

Пойда-Носик Ніна – доктор економічних наук, професор (ЗУІ ім. Ф. Ракоці ІІ, Україна).

Відповідальний редактор:

Макарович Вікторія – кандидат економічних наук, доцент (ЗУІ ім. Ф. Ракоці ІІ, Україна).

Члени редакційної колегії:

Орлов Ігор – доктор економічних наук, професор, академік Академії економічних наук України (ЗУІ ім. Ф. Ракоці ІІ, Україна); *Кіш Єва* – доктор історичних наук, старший науковий співробітник (ЗУІ ім. Ф. Ракоці ІІ, Україна); *Стойка Наталія* – кандидат економічних наук, доцент (ЗУІ ім. Ф. Ракоці ІІ, Україна); *Лоскоріх Габрієлла* – доктор філософії з обліку і оподаткування (ЗУІ ім. Ф. Ракоці ІІ, Україна); *Внукова Наталія* – доктор економічних наук, професор, заслужений економіст України (Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, Україна); *Живко Зінаїда* – доктор економічних наук, професор (Львівський державний університет внутрішніх справ, Україна); *Коваленко Юлія* – доктор економічних наук, професор (Державний податковий університет, Україна); *Новіченко Людмила* – кандидат економічних наук, доцент (Національна академія статистики, обліку та аудиту, Україна); *Феньвеш Вероніка* – габілітований доктор наук з галузі економіки, доцент (Дебреценський університет, Угорщина); *Махова Рената* – габілітований доктор наук з галузі економіки, доцент (Університет Й. Шельє, Словацька Республіка); *Ілеш Балінт Чобо* – кандидат наук в галузі економіки, професор (Угорський університет аграрних наук та наук про життя, Угорщина); *Дунай Анна* – доктор філософії в галузі економіки, професор (Угорський університет аграрних наук та наук про життя, Угорщина); *Сас Левенте* – доктор філософії в галузі економіки, професор (Клузький університет імені Бабеша-Бойяї, Румунія).

УДК 330

A19

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics : наук. журн. Вип. 1 (2022) / редкол. : Р. Бачо, Н. Пойда-Носик, В. Макарович [та ін.] ; Закарпат. угор. ін-т ім. Ф. Ракоці ІІ. – Берегове : ЗУІ, 2022. – 336 с. – Текст укр., англ., угор.

Науковий журнал „Acta Academiae Beregsasiensis. Economics” розрахований на науковців, докторантів, аспірантів, практиків та широкого кола читачів, які цікавляться проблематикою в галузі економічних наук.

*Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
Серія KB №25089-15029P від 08.11.2021 р.*

Друк наукового журналу здійснено за підтримки уряду Угорщини

Засновник наукового журналу:

Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці ІІ.

Адреса: 90202 м. Берегове, пл. Кошута, буд.6.

Офіційний сайт наукового журналу:

<https://aab-economics.kmf.uz.ua/aabe>

ISSN 2786-6734 (Print)

ISSN 2786-6742 (Online)

© Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці ІІ, 2022

ISSN 2786-6734 (Print)
ISSN 2786-6742 (Online)

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics

Tudományos folyóirat

1. szám

Beregszász 2022

Az „Acta Academiae Beregsasiensis. Economics” tudományos folyóirat 2021-ben lett alapítva és a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Tudományos Tanácsa határozata alapján jelenik meg.

A tudományos folyóirat évente kétszer jelenik meg.

*Kiadáshoz ajánlotta a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Tudományos Tanácsa
(2022. június 28-i 5. sz. jegyzőkönyv)*

Szerkesztőbizottság:

Főszerkesztő:

Prof. Dr. Bacsó Róbert – gazdaságtudományok nagydoktora, professzor (II. RFKMF, Ukrajna).

Főszerkesztő-helyettes:

Prof. Dr. Pojda-Noszik Nina – gazdaságtudományok nagydoktora, professzor (II. RFKMF, Ukrajna).

Felelős szerkesztő:

dr. Makarovics Viktória – gazdaságtudományos kandidátusa, docens (II. RFKMF, Ukrajna).

Szerkesztőbizottság:

Prof. Dr. Orlov Igor – gazdaságtudományok nagydoktora, professzor, az Ukrajnai Közgazdaságtudományi Akadémia akadémikusa (II. RFKMF, Ukrajna); *Dr. Kiss Éva* – a történelemtudományok nagydoktora, professzor (II. RFKMF, Ukrajna); *dr. Sztojka Natália* – gazdaságtudományok kandidátusa, egyetemi docens (II. RFKMF, Ukrajna); *dr. Loszkorih Gabriella* – PhD (II. RFKMF, Ukrajna); *Prof. Dr. Vnukova Natália* – gazdaságtudományok nagydoktora, professzor, Ukrajna érdemesült közgazdásza (Simon Kuznec Harkovi Nemzeti Gazdaságtudományi Egyetem, Ukrajna); *Prof. Dr. Zsivko Zinaida* – gazdaságtudományok nagydoktora, professzor (Lemberg Állami Belügyi Egyetem, Ukrajna); *Prof. Dr. Kovalenko Julia* – gazdaságtudományok nagydoktora, professzor, (Állami Adóegyetem, Ukrajna); *dr. Novicsenko Ljudmila* – gazdaságtudományok kandidátusa, docens, (Nemzeti Statisztikai, Számviteli és Könyvvizsgálói Akadémia, Ukrajna); *Dr. habil. Fenyves Veronika* – PhD, egyetemi docens (Debreceni Egyetem, Magyarország); *Dr. habil. Ing. Machová Renáta* – PhD, egyetemi docens (Selye János Egyetem, Szlovákia); *Prof. Dr. Illés Bálint Csaba* – CsC, egyetemi tanár (Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem, Magyarország); *Prof. Dr. Dunai Anna* – PhD, egyetemi tanár (Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem, Magyarország); *Prof. Dr. Szász Levente* – PhD, egyetemi tanár (Babeş-Bolyai Tudományegyetem, Románia).

ETO 330

A19

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics : tudományos folyóirat. 1. szám (2022) / szerkesztőbizottság: Bacsó Róbert, Pojda-Noszik Nina, Makarovics Viktória [és mások]. II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola. – Beregszász: II. RFKMF. 2022. – 336 oldal.

Az „Acta Academiae Beregsasiensis. Economics” tudományos folyóiratban a doktoranduszok, posztgraduális hallgatók, kutatók és gyakorlati szakemberek aktuális tudományos kutatásait tesszük közzé.

*A nyomtatott tömegtájékoztatói eszközök állami nyilvántartásba vételéről szóló igazolás száma
KB 25089-15029P 2021. november 8.*

A tudományos folyóirat megjelenését Magyarország Kormánya támogatta

Tudományos folyóirat alapítója:

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola

Cím: 90202, Beregszász, Kossuth tér 6.

A tudományos folyóirat hivatalos honlapja:

<https://aab-economics.kmf.uz.ua/aabe>

ISSN 2786-6734 (Print)

ISSN 2786-6742 (Online)

ISSN 2786-6734 (Print)
ISSN 2786-6742 (Online)

**Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College
of Higher Education**

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics

Scientific journal

Volume 1

Berehove 2022

„Acta Academiae Beregsasiensis. Economics” was founded in November, 2021 and is published by the decision of the Scientific Council of the Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education.

The scientific journal is published twice a year.

Recommended for publication by the Scientific Council of the Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education (protocol No. 5 dated June 28, 2022)

Editorial board:

Editor-in-Chief:

Bacho Robert – Doctor of Economics, Professor (FR II THCHE, Ukraine).

Deputy Editor-in-Chief:

Poyda-Nosyk Nina – Doctor of Economics, Professor (FR II THCHE, Ukraine).

Managing Editor:

Makarovych Viktoriia – Candidate of Economic Sciences, Associate Professor (FR II THCHE, Ukraine).

Editorial Board Members:

Orlov Ihor - Doctor of Economics, Professor, Academician of the Academy of Economic Sciences of Ukraine (FR II THCHE, Ukraine); *Kish Yeva* – Doctor of Historical Sciences, Senior Researcher (FR II THCHE, Ukraine); *Stoyka Nataliia* - Candidate of Economic Sciences, Associate Professor (FR II THCHE, Ukraine); *Loskorikh Gabriella* – PhD in Economics (FR II THCHE, Ukraine); *Vnukova Nataliia* – Doctor of Economics, Professor, Honored Economist of Ukraine (Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics, Ukraine); *Zhyvko Zinaida* – Doctor of Economics, Professor (Lviv State University of Internal Affairs, Ukraine); *Kovalenko Yuliia* - Doctor of Economics, Professor (State Tax University, Ukraine); *Novichenko Liudmyla* – Candidate of Economic Sciences, Associate Professor (National Academy of Statistics, Accounting and Auditing, Ukraine); *Fenyves Veronika* – Habilitated Doctor of Sciences in Economics, Associate Professor (University of Debrecen, Hungary); *Makhova Renata* - Habilitated Doctor of Sciences in Economics, Associate Professor (J. Selye University, Slovak Republic); *Illés Bálint Csaba* – Candidate of Sciences in Economics, Professor (Hungarian University of Agriculture and Life Sciences, Hungary); *Dunay Anna* – PhD in Economics, Professor (Hungarian University of Agriculture and Life Sciences, Hungary); *Szász Levente* – PhD in Economics, Professor (Babeş-Bolyai University, Romania).

UDC 330

A19

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics : scientific journal. Vol. 1 (2022) / editor. : R. Bacho, N. Poyda-Nosyk, V. Makarovych [and others]. – Berehove: FR II THCHE, 2022. – 336 p. – Text Ukrainian, English, Hungarian.

Scientific journal „Acta Academiae Beregsasiensis. Economics” intended for scientists, doctoral students, post-graduate students, practitioners and a wide range of readers who are interested in issues in the field of economic sciences.

*State registration certificate of a printed mass media
Series KB No. 25089-15029P dated November 8, 2021.*

The publication of the scientific journal is sponsored by the government of Hungary

The founder of the scientific journal is

Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education.

Correspondence adress: Kossuth sq.6, Berehove, Transcarpathian region, Ukraine, 90202

The official website of the scientific journal:

<https://aab-economics.kmf.uz.ua/aabe>

ISSN 2786-6734 (Print)

ISSN 2786-6742 (Online)

© Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education, 2022

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1. НАЦІОНАЛЬНА ТА РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

Бачо Р., Потокі Г. Можливі напрямки стратегії економічного розвитку закарпатських територіальних громад, на прикладі Косинської ОТГ	13
Пасічник Ю. Оцінка економічного потенціалу агропромислового комплексу України	34
Вдовенко Н., Сіненко І., Дмитришин Р. Новітні підходи до забезпечення конкурентоспроможності через організаційний механізм регулювання сільського та рибного господарства в умовах надзвичайних викликів	48
Лучик С., Лучик В. Дистанційна праця: проблеми мотивації	60
Немеш З. Впровадження моделі економіки замкненого циклу в практику Китаю	70
Сінгх М.-К., Саркозі Х., Сінгх С.-К., Земан З. Вплив українсько-російської війни на світову торгівлю та економічний розвиток: емпіричне дослідження	80
Амброзі М. Окремі економічні та етичні аспекти пандемії COVID-19	93
Дьорварі-Тумпек Г., Кендерфі М. Перешкоди та можливості для реінтеграції на ринку праці матерів з малолітніми дітьми з позиції консультантів	101
Варга А.-І. Стан та напрями розвитку управління людськими ресурсами в державному секторі	115
Барчіова А., Балінгова М., Махова Р. Чи зростання інвестицій в НДДКР збільшує реєстрацію академічних патентів?	123
Феєш Н. Від кризи до кризи – минуле десятиріччя української економіки	134
Вітез-Дургула Ю., Потокі Л. Інновації в охороні здоров'я	147
Юринець З., Юринець Р. Соціально-психологічний клімат молодіжного стартап-підприємництва в умовах стратегічного розвитку інновацій	161

РОЗДІЛ 2. ФІНАНСИ ТА БАНКІВСЬКА СПРАВА

Внукова Н., Деркач Д. Визначення достатності депозитних ресурсів банків для забезпечення розвитку технологій індустрії 4.0	171
Максім Дьордьне Нодь Т., Варга В. Аналіз державного боргу на основі довгих часових рядів, тенденцій та прогнозів	181
Короші Л. –І., Максим Дьордьне Нодь Т. Особливості пенсійних систем різних країн	190
Заславська О. Аналіз маркетингової комунікаційної політики у банківських установах України	204
Белобородова М., Бессонова С., Бессонова А. Моніторинг стійкості малого та середнього бізнесу в регіонах України на основі ресурсного підходу	218
Сабо Б., Ілеш Б.-Ч., Потокі Л. Дослідження майнового та фінансового стану, рівня доходності будівельної галузі Угорщини: регіональне порівняння	229

**РОЗДІЛ 3.
БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК І ОПОДАТКУВАННЯ**

Хомин П. Люзії як профанація облікової теорії	243
Кіш Є. «Божественна пропорція» Луки Пачолі - розвиток бухгалтерської науки в Італії	253
Орлов І. Організація бухгалтерського обліку в умовах цифровізації економіки	264
Толмейнер Г., Гашпар Ш., Земан З. Моделювання звітної діяльності крановиробничої організації	274
Лоскоріх Г., Перчі О. Особливості оподаткування ІТ-індустрії: регіональний аспект (на прикладі Закарпаття)	283
Пойрок О. Питання розподілу накладних витрат - практика готельної індустрії Угорщини	296
Худавердієва В. Особливості оподаткування суб'єктів туристичної діяльності в Україні через COVID-19	311
Резолюція III Міжнародної науково-практичної конференції "Вплив обліку та фінансів на розвиток економічних процесів"	325
Загальні вимоги до оформлення рукописів	332

TARTALOM

1.FEJEZET. NEMZETI ÉS REGIONÁLIS GAZDASÁG

Bacsó R., Pataki G. , A kárpátaljai kistérségek gazdaságfejlesztési stratégiájának lehetséges irányai, kiemelten a Mezőkaszonyi Kistérség példáján	13
Paszicsnik J. Ukrajna agráripari komplexumának gazdasági potenciáljának felmérése	34
Vdovenko N., Szinenok I., Dmitrisin R. A versenyképesség biztosításának legújabb megközelítései a mezőgazdaság és a halászat szabályozásának szervezeti mechanizmusán keresztül rendkívüli kihívások közepette	48
Lucsik Sz., Lucsik V. Távmunka: motivációs problémák	60
Nemes Zs. A körkörös gazdasági modell megvalósítása a kínai gyakorlatban	70
Singh M.-K., Sárközy H., Singh S.-K., Zéman Z. Az ukrán-orosz háború hatása a világkereskedelemben és a gazdasági fejlődésre: empirikus kutatás	80
Ambrozy M. A COVID-19 világjárvány bizonyos gazdasági és etikai vonatkozásai	93
Gyórvári -Tumpek G., Kenderfi M. Kiskorú gyermekes anyák munkaerő-piaci reintegrációjának akadályai és lehetőségei tanácsadói pozícióból	101
Varga A.-I. Az emberi erőforrás menedzsment helyzete és fejlesztési irányai a közszférában	115
Barcziová A., Bálintová M., Machová R. A K+F-be való növekvő befektetések növelik-e az akadémiai szabadalmak regisztrációját?	123
Fejes N. Válságból válságba – az Ukrán gazdaság előző évtizede	134
Vitéz-Durgula Ju., Pataki L. Innováció az egészségipar területén	147
Jurinetsz Z., Jurinetsz R. A fiatalok induló vállalkozásának szociálpszichológiai klímája a stratégiai innovációs fejlesztés körülményei között	161

2. FEJEZET. PÉNZÜGY ÉS BANK

Vnukova N., Derkács D. A bankok betéti forrásainak megfelelőségének meghatározása az ipar 4.0 technológiák fejlesztésének biztosításához	171
Makszim Györgyné Nagy T., Varga B. Az államadósság elemzése hosszú idősorok alapján, trendek és előrejelzések	181
Kőrössy L.-I., Makszim Györgyné Nagy T. Nemzetközi nyugdíjörvények, avagy különböző országok nyugdíjrendszerének sajátosságai	190
Zászlávszka O. Marketingkommunikációs politika elemzése Ukrajna bankintézeteiben	204
Beloborodova M., Besszonova S., Besszonova A. A kis- és középvállalkozások fenntarthatóságának nyomon követése Ukrajna régióiban az erőforrás megközelítés alapján	218
Szabó B., Illés B.- Cs, Pataki L. A vagyoni, pénzügyi és jövedelmezőségi helyzet vizsgálata az építőiparban Magyarországon regionális összehasonlításban	229

3. FEJEZET. SZÁMVITEL ÉS ADÓÜGY

Homin P. Az illúziók mint a számviteli elmélet profanizálása	243
Kiss É. Luca Pacioli „Isteni aránya” – a számviteltudomány fejlődése Olaszországban	253
Orlov I. A számvitel szervezése a gazdaság digitalizálásának körülményei között	264
Thalmeiner G., Gáspár S., Zéman Z. Darugyártó szervezet jelentési tevékenységének modellezése	274
Loszkorih G., Pércsi O. Az adózás jellemzői az IT-iparban: Kárpátaljai regionális szempontok	283
Pajrok A. Általános költségek felosztásának kérdésköre - a Magyar szállodaipar gyakorlata	296
Hudavergyieva V. A turisztikai tevékenységű vállalkozások adóztatásának sajátosságai Ukrajnában a COVID-19 miatt	311
"A számvitel és pénzügy tudományok hatása a gazdasági folyamatok fejlődésére" című III. Nemzetközi Gazdaságtudományi Konferencia zárónyilatkozata	325
Publikációs követelmények	332

CONTENT

CHAPTER 1. NATIONAL AND REGIONAL ECONOMY

Bacho R., Potoki H. Possible directions of the economic development strategy for Trabscarpethian unifold territorial community (on the example of Kosson)	13
Pasichnyk Y. Assessment of the economic potential of Ukraine's agribusiness sector	34
Vdovenko N., Sinenok I., Dmytryshyn R. New approaches to ensuring competitiveness through the organizational mechanism of regulating agriculture and fisheries in the conditions of emergency challenges	48
Luchyk S., Luchyk V. Remote work: problems of motivation	60
Nemesh Z. Implementation of the circular economic model in the Chinese practice	70
Singh M.-K., Sárközy H., Singh S.-K., Zéman Z. Impact of Ukraine-Russia war on global trade and development: an empirical study	80
Ambrozy M. Some economic and ethical aspects of the COVID-19 pandemic	93
Gyórvári-Tumpek G., Kenderfi M. Barriers and opportunities for the labour market reintegration of mothers with young children from a counsellor's perspective	101
Varga A.-I. The state and development directions for human resources management in the public sector	115
Barcziová A., Bálintová M., Machová R. Does Rising R&D Investments Increase the Academic Patent Registration	123
Fejes N. From crisis into crisis – the previous decade of Ukraine's economy	134
Vitéz-Durgula Ju., Pataki L. Innovation in the healthcare industry	147
Yurynets Z., Yurynets R. Social and psychological climate of youth startup entrepreneurship in the conditions of strategic development of innovation	161

CHAPTER 2. FINANCE AND BANKING

Vnukova N., Derkach D. Determining the adequacy of banks deposit resources to ensure the development of industry 4.0 technologies	171
Makszim Györgyné Nagy T., Varga B. Analysis of public debt based on long time series, trends and forecasts	181
Kőrössi L.-I., Makszim Györgyné Nagy T. Peculiarities of the pension systems in different countries	190
Zaslavska O. Analysis of marketing communication policy in banking institutions of Ukraine	204
Bieloborodova M., Bessonova S., Bessonova A. Monitoring the sustainability of small and medium business in the regions of Ukraine based on the resource approach	218
Szabó B., Illés B.- Cs, Pataki L. Examination of the property, financial and profitability situation in the construction industry in Hungary: regional comparison	229

CHAPTER 3. ACCOUNTING AND TAXATION

Khomyn P. Ya. Illusions as a profanation of accounting theory	243
Kish E. Luca Pacioli's "Divine Proportion" - the development of accounting science in Italy	253
Orlov I.V. Organization of accounting in conditions of digital economy	264
Thalmeiner G., Gáspár S., Zéman Z. Modeling of the reporting activities of a crane manufacturing organization	274
Loskorikh G., Perchi O. Taxation features of the IT industry: regional aspect (on the Transcarpathia example)	283
Pajrok A. Issue of allocation of overheads - the practice of the Hungarian hotel industry	296
Khudaverdiyeva V.A. Taxation peculiarities of tourism activity in Ukraine due to COVID-19	311
Resolution of the 3rd International Scientific and Practical Conference "The impact of accounting and finance on the development of economic processes"	325
General requirements for manuscripts	332

DOI: <https://doi.org/10.58423/2786-6742/2022-1-191-204>
UDC 368.914.2

László Imre KÖRÖSSY

hallgató, 3. évfolyam, nappali tagozat
Gazdálkodástudományi Intézet,
Gazdálkodási és menedzsment alapszak Nyíregyházi Egyetem,
Nyíregyháza, Magyarország

Tímea MAKSZIM GYÖRGYNÉ NAGY

adjunktus, Gazdálkodástudományi Intézet, Nyíregyházi Egyetem,
Nyíregyháza, Magyarország

NEMZETKÖZI NYUGDÍJKÖRKÉP, AVAGY KÜLÖNBÖZŐ ORSZÁGOK NYUGDÍJRENDSZERÉNEK SAJÁTOSÁGAI

Анотація. Метою дослідження є оцінка пенсійних систем різних країн і вивчення їх особливості з метою виокремлення суттєвих відмінностей їх реалізації на практиці. Актуальність теми пов'язана з необхідністю забезпечення сталого функціонування пенсійної системи в сучасних умовах, які вимагають реформістських підходів її впровадження. У дослідженні здійснено комплексний аналіз пенсійних систем шести країн: Швеції, Німеччини, Англії, США, Іспанії та Австрії. Під час опрацювання наукових джерел було встановлено, що інформаційне поле пенсійної системи настільки різноманітне та обширне, що представити всі її сфери, навіть дотично, було б завданням, яке значно виходить за межі даного дослідження. Тому здійснено узагальнення теоретичних знань та представлено характеристики пенсійних систем вищевказаних країн. У статті розглянуто основні поняття, які найчастіше виникають у зв'язку з функціонуванням пенсійних систем. Також надано комплексну картину характеристик пенсійних систем вищезгаданих країн. Здійснено порівняння трьох типів пенсійних систем: солідарною, за якої виплати пенсіонерів фінансуються за рахунок внесків нинішніх, економічно активних працівників; накопичувальне, при якій внески, сплачені різними віковими групами, а також приватними та державними пенсійними фондами, збираються та інвестуються, а пенсії виплачуються з їх надходжень; змішана система, яка походить від поєднання наступного. У ході пошуково-дослідницької роботи сформовано цілісний висновок, що не існує єдиної моделі, яка підходила б для всіх країн, оскільки всі вони мають різні характеристики і не можуть бути адаптовані у будь-якій країні у їх первісній формі. Виявлено, що пенсійна система більшості досліджуваних країн базується на трирівневій структурі. З'ясовано, що функціонування даних систем характеризується наданням різного роду знижок знижки для громадян в залежності від віку, але існують суттєві відмінності з-поміж моделями. Отримані результати подальше поглиблене вивчення теми ще більш важливим і дозволяються сформувані власний підхід при розробці дієвої системи пенсійного забезпечення як важливого атрибуту національної економіки.

Ключові слова: пенсія, пенсійна система, моделі, міжнародне порівняння.

JEL Classification: H55, G23.

Absztrakt. Kutatásunk célja különböző országok nyugdíjrendszerének értékelése, sajátosságainak feltárása annak érdekében, hogy az olvasó átfogó képet kapjon azok jellemzőiről, meghatározó elemeiről. A mű témája aktuálisabb nem is lehetne, hiszen több szakirodalomban egyre sürgetőbb problémaként merül fel a fenntartható nyugdíjrendszer kérdése. Tanulmányunkban hat ország, Svédország, Németország, Anglia, Egyesült Államok, Spanyolország, illetve Ausztria nyugdíjrendszerének átfogó elemzését készítettük el. A szakirodalom feldolgozása során megállapítottuk, hogy a nyugellátási rendszer szakirodalmi háttére oly mértékben szerteágazó és széleskörű, hogy jelen munkánk kereteit lényegesen meghaladó feladat lenne annak valamennyi területét, akár csak érintőlegesen is bemutatni. Éppen ezért csupán arra vállalkoztunk, hogy

szintetizáljuk az elméleti háttérismereteket, valamint bemutatjuk a fenti országok nyugdíjrendszereinek jellemzőit. Munkánk során először áttekintettük azokat az alapfogalmakat, amelyek a leggyakrabban merülnek fel a nyugdíjrendszerekkel kapcsolatban. Ezután igyekeztünk átfogó képet adni a fent említett nemzetek nyugellátási rendszereinek sajátosságairól. Kiemelésre került három nyugdíjrendszertípus: a felosztó-kirovó rendszer, melyben a mindenkori, gazdaságilag aktív munkavállalók befizetéseiből finanszírozzák a mindenkori nyugdíjasok ellátását; a várományfedezeti, melyben a különböző korosztályok által befizetett járulékokat, illetve magán- és állami nyugellátási alapokat összegyűjtik, illetve befektetik, és ezek hozamaiból folyósítják a nyugdíjak; valamint a tőkefedezeti rendszer, mely az alábbiak kombinációjából származik. Feltáró kutatómunkánk során nyilvánvalóvá vált többek között az is, hogy nincs egy egységes modell, ami minden országnak megfelelő lenne, révén, hogy azok mind más-más tulajdonsággal rendelkeznek. Azt is megállapítottuk, hogy a legtöbb vizsgált nemzet nyugellátása három pilléres szerkezetre épül. Egyértelművé vált az is, hogy mindenhol más-más kedvezményeket nyújtanak a mindenkori állampolgárok számára, azonban vannak átfedések a különböző modellek között. Ezek az eredmények azonban még érdekesebbé teszik a téma további mélyreható tanulmányozását és még inkább képesek árnyalni a bennünk kialakult képet a nyugdíjrendszerekkel kapcsolatban.

Kulcsszavak: nyugdíj, nyugdíjrendszer, modellek, nemzetközi összehasonlítás.

Abstract. The purpose of the study is to assess the pension systems of different countries and to study their features in order to highlight significant differences in their implementation in practice. The relevance of the topic is related to the need to ensure the stable functioning of the pension system in modern conditions, which require reformist approaches to its implementation. The study carried out a comprehensive analysis of the pension systems of six countries: Sweden, Germany, England, the USA, Spain and Austria. During the study of scientific sources, it was established that the information field of the pension system is so diverse and extensive that to present all its areas, even tangentially, would be a task that goes far beyond the scope of this study. Therefore, the theoretical knowledge has been generalized and the characteristics of the pension systems of the above countries have been presented. The article examines the main concepts that most often arise in connection with the functioning of pension systems. A comprehensive picture of the characteristics of the pension systems of the above-mentioned countries is also provided. A comparison of three types of pension systems was made: joint, in which pensioners' payments are financed by the contributions of current, economically active workers; accumulative, in which contributions paid by different age groups, as well as private and public pension funds, are collected and invested, and pensions are paid from their income; a mixed system that comes from a combination of the following. In the research work, a holistic conclusion was formed that there is no single model that would be suitable for all countries, since they all have different characteristics and cannot be adapted in any country in their original form. It was found that the pension system of most of the studied countries is based on a three-level structure. It was found that the functioning of these systems is characterized by the provision of various types of discounts for citizens depending on age, but there are significant differences between the models. The results obtained make further in-depth study of the topic even more important and allow to form the own approach when developing an effective pension system as an important attribute of the national economy.

Keywords: pension, pension system, pension models.

A probléma általános megfogalmazása. A nyugdíjrendszer az egyik, ha nem a legkomplexebb témája a gazdaságnak. Rendkívül sok tényező van rá hatással, illetve ahány nemzet, nemzetgazdaság, annyiféle elv és megközelítés létezik.

Pontosan ezért, nagyon kevesen vállalkoznak arra, hogy objektíven összegezzék ennek az igen összetett témának a sajátosságait. Mi erre törekedtünk, amely még érdekesebbé tette a kutatási folyamatot.

A legfrissebb kutatások és publikációk elemzése. Jelen kutatásban megfogalmazott gondolatok kifejtése során, azok maradéktalan megértésének érdekében elengedhetetlen az alapvető fogalmak koceptualizálása, vagyis a kulcsszavak pontos, szabatos definiálása.

A nyugdíj mára már mindennapjaink egyik, ha nem a legtermészetesebb szociális ellátási formája az egész világon. Immáron el sem tudjuk képzelni nélküle életünket. Ez egy olyan időskori, saját jogú ellátás, amelyre akkor válik jogosulttá az adott személy, amikor eléri a törvényben meghatározott életkort, illetve szolgálati időt. Csak akkor igényelhető meg, amikor ezek a feltételek egyidőben teljesülnek. (Államkincstár, 2022)

Elengedhetetlen továbbá tisztázni, hogy milyen formái léteznek a nyugdíjrendszernek. Az egyik, a felosztó-kirovó rendszer, melyben a mindenkori, gazdaságilag aktív munkavállalók befizetéseiből finanszírozzák a mindenkori nyugdíjasok ellátását. Ebből kirajzolódik, hogy ahhoz, hogy egy ilyen típusú nyugdíjrendszer fenntartható legyen, a kifizetéseknél folyamatosan magasabb mennyiségű befizetésre van szükség. A másik rendszer a várományfedezeti koncepció. Ez egy teljességében tőkésített nyugdíjbiztosítási rendszert jelent. Itt a különböző korosztályok által befizetett járulékokat, illetve magán- és állami nyugellátási alapokat összegyűjtik, illetve befektetik, és ezek hozamaiból folyósítják a nyugdíjakat. Ebben az esetben az aktív, valamint inaktív népesség jövedelme között nem definiálható kapcsolat. A harmadik fajtája a nyugdíjrendszernek nem más, mint a kettő kombinációja, azaz a tőkefedezeti rendszer. Ebben az esetben a nyugellátás meghatározó része a felosztó-kirovó módszer alapján működik, ellenben az állami- és magán nyugdíjalap a befizetések bizonyos hányadából tartalékokat képez, amit értékpapírba fektetnek be. (Tóth-Szili, 2014).

A cikk célja. Nem mehetünk el amellett a lényeges tényező mellett, hogy a nyugellátási rendszer szakirodalmi oly mértékben szerteágazó és széleskörű, hogy jelen munkánk kereteit lényegesen meghaladó feladat lenne valamennyi területét, akárcsak érintőlegesen is bemutatni. Éppen ezért csupán az elméleti háttérismeretek, valamint az egyes nyugdíjrendszerek sajátosságainak szintetizálására törekszünk.

A témához kapcsolódó kulcsfogalom definiálását követően komplex képet szeretnénk adni Svédország, Németország, Anglia, az Amerikai Egyesült Államok, Spanyolország, illetve Ausztria nyugdíjrendszeréről, azok sajátosságairól. Munkánk során feladatunknak tekintettük, hogy az egyes országok nyugdíjrendszereinek bemutatása során hasonló jellemzőket emeljünk ki, elősegítve ezzel az összehasonlíthatóságot.

A kutatási eredmények bemutatása.

A Svéd nyugdíjmodell működése, elmélete

Pályamunkánk során elengedhetetlennek gondoltuk a világ egyik legfenntarthatóbb nyugdíjrendszerének a megemlítését, mely nem más, mint a svéd, azaz a skandináv nyugdíjrendszer. Ezt a modellt tartják a szakirodalmak követendő példának a többi ország számára is. A svéd rendszerben 2003-ban vezettek be átfogó reformot, amely számos ponton megváltoztatta az ezt megelőző nyugellátási rendszert. Azon személyekre, akik 1954-ben vagy ezután születtek, teljes mértékben ez az új nyugdíjrendszer vonatkozik (European Commission, 2020b).

Elviekben hasonlóképpen működik, mint a Világbank által javasolt rendszer. Három pillérből áll, melyben a legnagyobb szerepet a foglalkoztatói nyugdíj pillér

kapja. „A svéd nyugdíjrendszer hárompilléres, van az állami nyugdíj (allmän pension - önmagában is három összetevős), a foglalkoztatói nyugdíj (a svédországi munkavállalók több, mint 90%-ára kiterjed, ennek négy nagy szervezete van) és a privát nyugdíj (a svéd lakosság 50%-a rendelkezik valamilyen nyugdíjcélú megtakarítással).” (Farkas, 2019b) „Az új rendszerben a nyugdíjak alapvetően biztosításmatematikai megfontolásokat követnek.” (Semjén, 1999:336)

A svéd nyugdíjmodell első pillérének egyik összetevője a garantált nyugdíj, amelyet az állam adóbevételeiből fizet. Ezt a juttatást csak olyanok vehetik igénybe, akiknek nincs, vagy nagyon alacsony összegű a foglalkoztatói nyugdíja, esetlegesen kevesebb, mint 40 évet éltek Svédországban nyugdíjba vonulásukig. A struktúrában az első pillér kiegészítésére szolgál a második pillér. Ez az úgynevezett foglalkoztatói nyugdíj, „fél kötelező” és részét képezik az alkalmazottak javadalmazásai. A rendszer harmadik, egyben egyik legmeghatározóbb pillére a privát nyugdíj. 2016-ig a magánnyugdíj járulékok után adóvisszatérítést lehetett igénybe venni, egy bizonyos felső határig. 2016 óta ez csak azok számára lehetséges, akik önfoglalkoztatók, ezáltal nem jogosultak a rendszer második pillérére, azaz foglalkoztatói nyugdíjra (European Commission, 2019a).

A svéd nyugdíjrendszerben nem beszélhetünk előrehozott nyugdíjkorhatárról, mivel törvényileg senkit sem nyugdíjazhatnak 67 éves kora előtt. Viszont ez esetben igaz az, hogy amennyiben a munkavállaló tovább marad a munkaerőpiac aktív tagja, abban az esetben, magasabb ellátásra számíthat. „Emellett a köz- és a magánszféra alkalmazottainak körülbelül 90 %-a fedezve van egyfajta kötelező foglalkoztatói nyugdíj által, mely a szakszervezetek és a munkaadók szövetsége közötti kollektív megállapodásokon alapul.” (World Bank Group, 2019:13) Ellenben ha önfoglalkoztató személyről, diákról vagy munkanélkülről van szó, úgy a foglalkoztatói nyugdíjra az állampolgár nem jogosult.

Emellett létezik egyfajta prémium nyugdíj is a svéd modellben, melynek lényege, hogy minden évben az alkalmazottnak járó, nyugdíjfizetési- és adófizetési kötelezettséggel terhelt jövedelmének 2,5%-a prémium nyugdíjalapba kerül. Ebben az alapon dönthet arról, hogy hová fekteti be, illetve, ha nem szeretné ezt megtenni, úgy a pénzét az AP7 Såfa állami alapon hagyja (Pensions Myndigheten, 2020).

A rendszer emellett automatikus mechanizmusokkal van felszerelve, ugyanis egy beépített fiskális fenntarthatósági konstrukcióval rendelkezik. Egyes számítások szerint, ezeknek a mechanizmusoknak hála, 2070-ig a GDP nyugdíjkiadásait 1,5 százalékponttal csökkenteni fogják. Ennek legfőbb oka, hogy a rendszer számításba veszi a várható élettartamot a járadék esetén, valamint alkalmazkodik az esetleges váratlan helyzetekhez. Másrészt a nemzeti jövedelemre igaz az, hogy összhangot teremt a jelenlegi és a jövőbeni kötelezettségek, illetve a gazdaság fizetőképessége között, ugyanis az egyéni számlák, a nemzeti visszatérítések és a nyugdíjak indexálva vannak az átlagbérekhez (European Commission, 2019a).

A skandináv nyugdíjmodell megfelelő működésének alapfeltétele a gazdasági stabilitás. Ebben nagy része van a demográfiai sajátosságoknak. A svéd termékenységi ráta jelenleg, ahogy a korábbi években is, körülbelül 1,8-1,9 gyermek. A pozitív nettó bevándorlás hatására tovább növekszik a dolgozó lakosság száma az országban. Ez azért lehetséges, mert révén az ország fejlettségi szintjének, sokan költöznek Svédországba és vállalnak munkát, hogy jobb életszínvonalat biztosíthassanak maguk és családjuk számára. Az sem elhanyagolható továbbá, hogy egész Európában

Svédország rendelkezik a legmagasabb foglalkoztatási rátával nők és férfiak esetében egyaránt (World Bank Group, 2019).

Ezek a tényezők mind hozzájárulnak a svéd nyugellátási rendszer hosszú távú fenntarthatóságához, stabilitásához.

A Német nyugdíjrendszer bemutatása

Tanulmányunkat a német pontrendszeres nyugdíjrendszer elemzésével, ismertetésével szeretnénk folytatni. Egykor egy átlagosnak vélt rendszerként működött a német nyugellátási rendszer, amely 3 pilléresnek számít: első pillére az állami nyugdíjalap, második a foglalkozási nyugdíjalap, a harmadik a magán nyugdíjalap (Nyugdíjguru, 2019a).

A német nyugdíjrendszer reformja aktuális és rendkívül fontos kérdés napjainkban, ugyanis előregedő társadalomról beszélünk esetükben. A német szakemberekben egyre nő az aggodalom, illetve a német társadalom fél attól, hogy a növekvő demográfiai kiöregedés következtében a rendszer összeomlik, és megszűnik az időskori ellátás. Ez a probléma persze nem egyedülálló, igen sok európai országban jelen van, köztük Magyarországon is. A 2001-ben bevezetett pontrendszeres német nyugdíjreform lényege az volt, hogy a demográfiai probléma által okozott következményeket megelőzhessék (Farkas, 2019a). Természetesen több reform is megszületett az évek során, azonban ezek közül, a jelenleg is működő pontrendszeres nyugdíjrendszer bizonyult fenntarthatónak. A 2004-es reformban is ezt tökéletesítették egy úgynevezett fenntarthatósági szorzótényezővel. A nyugdíjrendszernek megmarad a 3 pilléres szerkezete, de a későbbiekben az első pillérét, az úgynevezett állami nyugdíjalapot egy reform keretében megpróbálták beépíteni a második pillérbe, mely nem más, mint az Occupational Pension Plan (Watson, 2018). A nyugdíjpontokon alapuló rendszer fenntartásához különböző kulcsmutatókat kellett meghatározni (ld. 1. táblázat).

1. táblázat: **Kulcsmutatók a német nyugdíjrendszerben**
Kulcsmutatók

		Németország	OECD
Átlagos dolgozói bevételek	EUR	47 809	34 803
	USD	50 307	36 622
Állami nyugdíj kiadás	GDP %-a	10,1	8,2
Várható élettartam	Születéskor	81,3	80,9
	65 éves korban	19,7	19,7
Népesség 65 éves kor fölött	A munkaképes lakosság %-ában	34,8	27,9

Forrás: [15]

A német nyugdíjrendszerben a korábbi nyugdíjkorhatár 65 év volt, de ez megváltozott, ugyanis azon személyek, akik 1947. január 1. és 1958. december 31. között születtek, minden egyes évvel, 1 hónappal később mehetnek nyugdíjba, míg azoknál, akik 1959 és 1963 között születtek, ez a szám 2 hónap, mindaddig, amíg el nem érik a 67 éves korhatárt (European Commission, 2020a). Ezentúl igényelhető

ügynevezett korai nyugdíj, melyhez feltétel a 63 éves életkor, illetve bizonyítani kell, hogy 35 éven át rendelkezett biztosítással. E lehetőség kihasználása esetén egy csökkentett nyugdíj kiszabása lép életbe, melynek lényege, hogy véglegesen 3,6%-al csökkentik a nyugdíjat minden egyes le nem dolgozott évért a törvényes nyugdíjkorhatárhoz viszonyítva. További hátrányt jelent a 63 éves korukban nyugdíjba vonultak számára az is, hogy kevesebb nyugdíjponttal rendelkeznek azokhoz képest, akik 67 éves korban tették ugyanezt (OECD, 2017). Ezzel szemben, amennyiben a nyugdíjkorhatár után, mint munkavállaló bennt marad a munkaerőpiacon, minden ledolgozott évért 6%-al megnövelt nyugdíj összegre jogosult (European Commission, 2020a).

Azon személyek, akik valamilyen súlyos fogyatékossgal rendelkeznek, kaphatnak korai nyugdíjat abban az esetben, ha életkoruk a nyugdíjkorhatárt elérte, illetve nyugdíjazásukkor bizonyítottan rendelkeznek valamiféle súlyos fogyatékossgal és 35 évnyi biztosítással (European Commission, 2020a).

A német struktúra tökéletes példa a pontrendszeres nyugdíjrendszerre, így annak jellemzőiben megfigyelhetők az e típusú nyugellátási rendszerek sajátosságai. Lényege nem más, minthogy a munkavállaló a biztosítási ideje alatt pontokat gyűjthet, melyeket nyugdíjpontoknak nevezünk. „A tortatechnikának nevezett relatív nyugdíjrendszer adekvát megjelenési formája lehet az ún. jövedelmi pontokon alapuló nyugdíjrendszer.” (Réti, 1995:936)

A nyugdíjpontok értéke 2019. július 1-től a nyugati tartományokban pontonként 33,05 euróra, míg a keleti területeken 31,89 euróra volt tehető. (VG, 2019)

Kiemelkedő része a rendszernek az is, hogy akinek a járulékbefizetése az adott évben az országos bruttó átlagkereset után fizetendő járuléknak megfelel, az 1 pontra jogosult. Itt a nettó kereset a viszonyítás alapja, melynek lényege, hogy a bruttó átlagkeresetből a járulékfizetési kötelezettség levonásra kerül (Réti, 2002). Kiszámítása igen egyszerű, a munkavállaló keresetét és az átlagbért kell egymáshoz viszonyítani.

Emellett minden munkavállaló, aki gyermek nevelésére vállalkozik, jogosult a pontszerzésre, függetlenül attól, hogy az illető rendelkezik-e jövedelemmel, vagy sem. Ugyanakkor, ha a szülő dolgozik, úgy további bónuszpontokra jogosult (Hutvágner, 2013). Minden 1992 után született gyermek után, annak 3 éves koráig évi 1 pontra jogosultak a szülők, az 1992 előtt született gyermekek esetén pedig 2 pontra, melyek eloszthatók a szülők között.

A nyugdíjrendszer 3. pillére is igen jelentős figyelmet kap, mely nem más, mint a magánnyugdíj rendszer. Az önkéntes járulékfizetés esetén az állam támogatást nyújt, mely legfeljebb évi 2100 euró lehet. Ez a szolgáltatás sem mentesül az adófizetési kötelezettség alól. Azon személyek jogosultak a támogatásra, akik legalább az éves keresetük 4%-át befizetik a Riester-számlájára, emellett jelenleg a személyes hozzájárulás mértéke minimum 60 euró évente. Minden esetben szükséges korrigálás, újrakalkulálás, amikor a számlatulajdonos fizetésemelést kap vagy munkahelyet vált (Riester-Rente, 2001).

Az ügynevezett Riester-Rente működése elméletben igen egyszerű. Amennyiben a támogatás összege meghaladja a 2100 eurót, úgy az állam az állampolgárnak adókedvezményként fogja biztosítani a fennmaradó összeget. A finanszírozás 3 szinten van jelen (Riester-Rente, 2001):

1. Alapjuttatás (évi 175 euró/biztosított);

2. Karrierindító bónusz (Amennyiben 25 évnél fiatalabb köti meg ezt a biztosítást, úgy jogosult egy egyszeri 200 eurós támogatásra.);

3. Gyermekpótlék (185-300 euró közötti támogatás, a gyermek születési évétől függően).

Az Egyesült Államok nyugdíjrendszerének bemutatása

Az Amerikai Egyesült Államok nyugdíjrendszerében alapvető eltérés az előzőkéhez képest, hogy a biztosítási időszakot negyedévekben határozzák meg, amibe beletartozik a munka, az álláskeresési időszak, a gyermeknevelési segély, illetve az egyéb társadalombiztosítási juttatások igénybevételének időszaka. (Balázsi, 2021)

Az Egyesült Államokban a nyugdíjkorhatár a születési év függvényében változik. Az 1937-ben, vagy annál korábban született állampolgárok 65 évesen nyugdíjba vonulhatnak. A később, de 1955-ig született személyek 66 éves korukban lesznek jogosultak a nyugdíjra. Azok az emberek, akik 1960-ban, vagy azután látták meg a napvilágot, 67 évesen válnak jogosulttá a nyugdíjba vonulásra. Fontos megjegyezni, hogy sok európai országgal szemben, a nők és a férfiak esetében a nyugdíjkorhatár azonos az Amerikai Egyesült Államokban. (Info, 2022)

Az amerikai nyugdíjrendszer meglehetősen rugalmas, lehetőséget ad arra, hogy egy adott személy jogszerűen éljen a korai nyugdíjazás lehetőségével, amely 62 éves kor elérése után lehetséges. Ebben az esetben a teljes nyugdíj megszerzésében csak azon amerikai állampolgárok vehetnek részt, akiknek éves jövedelme nem haladja meg a törvény által meghatározott szintet. Fontos azonban megjegyezni, hogy a korai nyugdíj összegét az amerikai állam fokozatosan csökkenti. A 2021-ben nyugdíjba vonulók a teljes összeg maximum 74,17%-ára számíthattak. A másik véglet, ha valaki 70 éves koráig vár az állam által nyújtott nyugdíj igénylésével. Ebben az esetben nyugdíjprémiumra lehet szert tenni, amely jelentősen megnöveli a nyugellátás pénzben kifejezett összegét. (Balázsi, 2021)

Az Egyesült Államokban az átlagos nyugdíj megközelítőleg 1100 és 1500 dollár között alakul havonta. Vannak bizonyos szakmák, mint például a tanárok, tűzoltók, rendőrök, akiknek nyugdíja átlag fölött helyezkedik el. Egy kimutatás szerint az éves nyugdíjkifizetés New Yorkban több, mint negyvenezer dollár, nyugellátásban részesülő állampolgáronként. A nyugellátás mellett az idős amerikaiak csatlakozhatnak egy szociális jövedelemprogramhoz, amely alapján kiegészítést kapnak az államtól, amennyiben túl alacsony a nyugdíjuk. Az ezzel kiegészített elfogadható minimum összeg 733 dollár, azaz ennyire egészítik ki az idősök által kapott nyugellátási összeget havonta. A nyugdíj összegének alapját a havi bruttó jövedelem 15 százalékából befolyt nyugdíjjárulék képezi. Amennyiben az adott személy eléri a rá vonatkozó nyugdíjkorhatárt, úgy a befizetett nyugdíjjárulékok teljes összegét megkapja. (Info, 2022).

Elemzők szerint az USA nyugdíjprogramja, amelyet társadalombiztosításnak nevezünk, az egyik legracionálisabb a világon. Az amerikai időskori megtakarítások általában valamilyen befektetést szolgálnak. Az ilyen jellegű nyugellátás sajátossága, hogy egy bizonyos összeget a havi jövedelemből egy nyugdíjpénztárba helyeznek át az állampolgárok, amelyek adómentesek, így megnövelik a felhalmozás lehetőségét. Ebből is jövedelemhez lehet jutni időskorban, sőt akár korábban is használható a felhalmozott pénz kölcsön formájában. (Info, 2022)

Ki kell azonban azt is emelni, hogy a növekvő egészségügyi költségek miatt egyre több amerikai, idős személynek kell a munkavállalás mellett döntenie. (Portfolio,

2019.) Ennek következtében 2019-ben 57 év után újra elérte a 65 év feletti munkaerőpiaci részvételi aránya a 20%-ot. A nyugellátásra jogosultak átlagosan a korábbi jövedelmük 40-50%-át kapják meg nyugdíjként. Szakértők szerint azonban legalább 80%-os aránynál állhat elő az a kedvező helyzet, hogy a nyugdíjasoknak nem kell dolgozni az adott korhatár betöltése után (Origo, 2018).

Az Egyesült Királyság nyugellátásának sajátosságai

Tanulmányunk során következő részében szeretnénk bemutatni az Egyesült Királyság nyugdíjrendszerét, illetve annak tulajdonságait.

Angliában a nyugdíjkorhatár egységes a nők és a férfiak esetében. Ez korábban 65 év volt, azonban fokozatosan 66-ra nőtt 2020-ra. További emeléseket irányoznak elő a 2026 és 2028 közötti időszakra, mely után a nyugdíjkorhatár előreláthatólag 67 évre fog nőni.

Azon személyek esetében, akik 2010. április 6. után töltik be az öregségi nyugdíj korhatárát az országban, legalább 1 év jogosító időszak megszerzése szükséges a minimális állami alapnyugdíj megszerzéséhez. Akik a korhatárt már a korábban említett dátum előtt elérték, legalább 10, illetve 11 jogosító évnél kell, hogy rendelkezzenek. Az új állami alapnyugdíj értelmében, legalább 10 év járulékfizetési idő szükséges. (Államkincstár, 2020)

Teljes nyugdíj eléréséhez, azok számára, akik 2010. április 6. után töltik be az öregségi nyugdíjkorhatárt, 30 év járulékfizetési idő (NICs, National Insurance Credits) (Europa.eu, 2014), avagy azzal egy tekintet alá eső idő szükséges. A korábban már említett, új állami alapnyugdíj szerint, ezen személyek járulékfizetési idejének 35 évnek kell lennie, mindkét nem esetében egységesen. Akik ezelőtt töltötték be az adott életkort, férfiak esetében 44, míg a nőknél 39 év szolgálati idővel kell rendelkezniük. Korhatár előtti nyugellátást nem lehet igényelni az Egyesült Királyságban, sok más európai ország intézkedéseivel ellentétben. (Államkincstár, 2020)

Eltolhatják az állami nyugdíj igénybevételét az állampolgárok, annak érdekében, hogy később magasabb összegű nyugellátást kaphassanak. Ebben az esetben két lehetőség közül lehet választani. Az egyik lehetőség, hogy minden eltelt év után 10,4%-kal nő az igényelhető nyugdíj összege. A másik lehetőség, amikor egy egyszeri összeget szerezhetnek, kamattal kiegészítve, amely átlagosan az Angliai Bank jegybanki alapkamata fölött helyezkedik el átlagosan 2%-kal. (Europa.eu, 2014)

A nyugellátás összegét alapvetően a meglévő, illetve új alapnyugdíj alapján jogosító évek befolyásolják. Fontos megemlíteni, hogy ma már járulékfizetési idővel egyenértékű időnek számít a gyermekek után igénybe vett ellátás időtartama, de csak annak 12 éves koráig. Akik 2010. április 5. előtt elérték az öregségi nyugdíj korhatárát, azoknak is csökkentették a teljes állami alapnyugdíjhoz elengedhetetlen évek számát, az 1978 után történő gyermekneveléssel, illetve a rokkant-, és beteg személyek otthoni ápolási idejével. Elengedhetetlen megjegyezni, hogy a mérséklés után sem csökkenhetett le a minimális évkövetelmény 20 év alá. Mindkét csoportról egyaránt elmondható, hogy járulékfizetési időszakként számolható el a rokkantság, az esetleges munkanélküliség időszaka, támogatás az előző évi alacsony jövedelem következtében, az örökbefogadási ellátás ideje, az ápolási díj, valamint az anyasági ellátás egyaránt. Gyermekkel otthon töltött időszak esetén, anyasági pótlék igénybevételekor 1. osztályú „National Insurance”-re válik jogosulttá, ami beleszámít az állami nyugdíjba. A családi pótlék (Child Benefit) folyósításának időszakában, amennyiben a szülő nem

tud dolgozni, vagy nem tud megfelelő mennyiségű hozzájárulást fizetni, úgy ez beszámítható a járulékfizetésbe, ezáltal az állami nyugdíjba.

Csak állami alapnyugdíj esetén, azon személy, aki eléri a nyugdíjkorhatárt a korábban már említett dátumig, annak ezen nyugellátás minimum 25%-a jár, de csak abban az esetben, ha legalább 10-11 évi járulékfizetéssel rendelkezik. Aki később éri el az öregségi nyugdíj életkori határát, annak 1/30-ad hányadú időskori juttatásban kell részesülnie minden jogosító, illetve azzal egyenértékű jog után. A megszereszhető öregségi ellátás összege az adófizető által „beadott” „National Insurance” hozzájárulás összegétől függ. A korábban megfogalmazottak alapján 10-35 év finanszírozásra van szükség. Így alakulhat ki a jelenleg is megfigyelhető teljes állami nyugellátás pénzben kifejezett értéke, amely 159,55 angol font (GBP) hetente. Ha valakinek 35 évnél kevesebb ledolgozott munkaideje van, úgy ezt arányosítani kell, azaz el kell osztani 35-tel és megszorozni a ledolgozott évek, illetve az azzal egy tekintet alá eső időszakok összegével. (Szabó, 2022)

Özvegyi nyugdíjjal is növelhető a nyugellátás összege. Ezt a túlélő élettárs, vagy házastárs veheti igénybe a másik fél halálát követően, maximálisan 52 héten át. Emellett ilyen esetben özvegyi támogatás is igényelhető, ha az életben maradt félnek 20 év alatti gyermeke van, aki nappali tagozatos tanulói jogvisztonnyal rendelkezik. Ez egy egyszeri 3500 angol fontos juttatás, majd azután havi 350 font az ellátás összege. (Államkincstár, 2020)

Az angol nyugdíjrendszerben megfigyelhető a magánnyugdíj pillére is. Ez abban nyújt segítséget, hogy az emberek megtakarítsanak egy bizonyos összeget időskorukra folyamatos befizetésekkel. Minden olyan vállalkozás, amelyben minimum két alkalmazott dolgozik, és közülük valaki 833 GBP-nél többet keres havi szinten, az központi, automatizált folyamat révén bekerül ezen szektor rendszerébe. A magánnyugdíjpénztárba történő folyamatos pénzbefizetés három különböző pilléren nyugszik. Ezek a munkavállaló, illetve a munkáltató befizetései, valamint az adókedvezmény formájában kapott állami hozzájárulások. Utóbbi kedvezmény azt jelenti, hogy központi adómentességet kapnak a magánnyugdíjpénztárakkal rendelkezők, az oda befizetett összegekre. Ez azért fontos, mert így a kormány a bent lévő pénz 20%-ával kiegészíti a tartalékokat. Ez persze nem azt jelenti, hogy ez az adómentesség a teljes összeg felvételére is vonatkozik. Hogy mikor juthat hozzá az adott magánszemély a megtakarításához, azt nagyban befolyásolja az adott intézet, illetve annak szabályzata, ahol tartja a pénzt. Általánosságban elmondható, hogy a tagok 55 éves koruktól vehetik ki a befizetésük összegét, avagy annak egy bizonyos hányadát. Természetesen van arra is lehetőség, hogy bent hagyják a teljes összeget és növeljék azt, ugyanakkor ki is vehetnek egy összeget és a maradék folyósítását általában havi járulékként igénylik meg. (Szabó, 2022)

Annak ellenére, hogy Nagy-Britannia már nem az Európai Unió tagja, továbbra is folyósít nyugdíjat annak tagállamaiba, azon személyek számára, akik ilyen jellegű ellátásra jogosultak, a korábban felsorolt ismérvek alapján. Ez igaz az állami nyugdíj mellett a magánnyugdíj kifizetésére is. (Szabó, 2022)

Spanyolország nyugdíjrendszerének bemutatása

Spanyolországban kötelező nyugdíjbiztosítási rendszer vonatkozik az alkalmazottakra, illetve az ezekhez hasonló csoportokra, amit járulékokból finanszíroznak. Ez öregségi nyugdíjat szolgáltat a járulékok, illetve a különböző

biztosítási idők hosszának függvényében. Az önállóan vállalkozó személyekre azonban egyfajta speciális nyugdíj vonatkozik (Bardócz, 2014)

Az alkalmazottakra vonatkozó általános nyugellátás esetén az öregségi nyugdíjkorhatár jelenleg 65 év, 35 év és 6 hónap járulékfizetési idő esetén. Ha ennél kevesebb ez az időszak, akkor a korhatár kitolódhat 65 évre és 6 hónapra. Fontos kiemelni, hogy az aktuális nyugdíjreform keretében történő fokozatos korhatáremelés miatt a 2027-ben nyugellátást igénylő személyek csak abban az esetben mehetnek el nyugdíjba 65 éves korukban, ha legalább 38 év és 6 hónap szolgálati időt végig dolgoztak. Amennyiben a szolgálati idő ennél kevesebb, úgy az adott személy számára a nyugdíjkorhatár kitolódik 67 évre. (Államkincstár, 2020)

A nyugellátáshoz való jogosultság eléréséhez szükséges minimum 15 évnyi járulékfizetés, amelyből legalább 2 évnek a nyugdíjazást megelőző 15 évben kell megtörténnie. Teljes összegű öregségi ellátás igénybevételéhez 2013 és 2019 között a már korábban említett 35 év és 6 hónap járulékfizetési idő szükséges. Ha valaki 2020 és 2022 között szeretne nyugdíjba menni, úgy annak már 36 évet és 6 hónapot kell ledolgoznia a teljes ellátás igénybevételéhez.

A nyugdíjkorhatár alatt is igényelhet valaki nyugellátást. Ez a lehetőség fennáll 60 éves korban olyan személyek számára, akik már a korábban, 1967. január 1-jén átalakított, megszüntetett rendszerben voltak biztosítottak. Ez esetben természetesen az ellátás összegét is csökkentik. A rendszer lehetőséget ad továbbá nyugellátás korábbi igénylésére, a korhatár előtt akár már 2 évvel, 35 évnyi járulékfizetés esetén, illetve amennyiben a nyugdíj eléri a minimum nyugdíj összegét. Ebben az esetben is csökkentik az ellátás összegét. Négy évvel, akaratlan kívüli nyugdíjba vonulás esetén az ellátás pénzben kifejezett mértékét szintén redukálják. Ez a lehetőség azok számára áll fenn, akik minimum 6 hónapig álláskeresők voltak, valamint 33 évnyi járulékfizetési idővel rendelkeznek. Bizonyos munkakörökhöz tartozó csoportok esetén a 65 éves korhatár lecsökkenhet, ha az adott foglalkozás mérgező, egészségtelen, vagy veszélyes. A rokkantsági nyugdíjba vonulás esélye is biztosított, 45%-os rokkantság esetén 56 éves korban, 65%-os rokkantság esetén pedig már 52 év betöltése után.

A nyugellátás összegét több különböző elem is meghatározza. Ilyen fontos tényező a keresetek által befolyásolt járulékok, illetve a korábban már hangsúlyozott járulékfizetési évek száma. A nyugdíjakat havonta folyósítják, azonban ezt 12 alkalom helyett 14 esetben hajtják végre egy év alatt. Összege változó, 65 év fölött, egyedülállóknak esetén 631,30 euró. Házasságban élőknak esetén, attól függően, hogy a házastárs eltartottnak minősül-e, 778,90, vagy 598,80 euró a nyugellátás összege. 65 éves kor betöltése előtt egyedülállóknak számára az öregségi ellátás mértéke 590,50, míg házasságban élőknak esetén 730, vagy 558 euró havonta. A nyugellátás maximális összege maximum 2548,12 euró lehet havi lebontásban. (Bardócz, 2014)

Spanyolország nyugdíjrendszerében megjelenik a keresőtevékenységgel egy tekintet alá eső időszak, azaz az ún. egyenértékű időszak definíciója. Ez egy gyűjtőfogalom, amelybe beletartozik a szülői szabadság első három éve, valamint egy hozzátartozó ápolásának első éve, amelyet annak kora, esetleges rokkantsága, vagy valamilyen betegsége indukál. Ezen periódust is figyelembe veszik a későbbi nyugdíjösszeg megállapításánál. (Államkincstár, 2020)

Ahogy több másik országban, Spanyolországban is lehetőség van munkát végezni nyugdíj mellett. Teljes nyugdíj igénybevétele mellett, ha a tevékenység jövedelme

továbbra is alapul szolgál a társadalombiztosítási rendszerbe való bekerülésre, abban az esetben ideiglenesen az adott személyre kiszabott nyugdíjat felfüggesztik. Ez nem történik meg résznyugdíj mellett, hiszen annak jövedelmének összevonását a részmunka jövedelmével lehetővé teszi az állami szabályozás. Az egyéni vállalkozók esete igen speciális. Vállalkozói jövedelem realizálása lehetséges, ha a kialakult éves kereset alacsonyabb, mint az éves minimálbér összege. Ebben az esetben járuléklevonás, valamint új ellátásra jogosultság sem keletkezik. A nyugellátás igénybevétele melletti munkavégzés lehetséges abban az esetben is, ha az adott személy már elérte az öregségi nyugdíjkorhatárt, azaz már az összeg 100%-ára jogosult. Amennyiben ez az eshetőség bekövetkezik, úgy a számára folyósítandó nyugdíj összegét a felére csökkentik, illetve bizonyos százalékban járulékfizetési kötelezettsége is keletkezik. Ettől függetlenül új nyugdíjjogosultság a befizetett járulék alapján a továbbiakban nem képződik. A nyugdíjrendszerben az ellátás adóköteles, ezzel egyidőben azonban járuléklevonás nincs. (Államkincstár, 2020)

Egy új kezdeményezés szerint, várhatóan teljesen megreformálják Spanyolország nyugdíjrendszerét. Az új rendszer számára egy magánszektor által működtetett, önkéntes csatlakozáson alapuló dolgozók számára szóló nyugdíjprogramon szolgáltatna alapot. Ezzel kapcsolatban már vannak különböző megvalósítási irányok, azonban konkrét tervekről egyelőre nem tudni. (Portfolio, 2021).

Ausztria nyugellátási rendszerének sajátosságai

Végül, de nem utolsó sorban Ausztria nyugdíjrendszerének elemzésével zárjuk nemzetközi körképünket.

Az osztrák nyugdíjrendszer szerint a nyugdíjkorhatár a nőknél 60 év, a férfiaknál 65 év. Fontos azonban megemlíteni, hogy a női korhatár progresszíven emelkedve 2024 és 2033 között el fogja érni a férfiakét. (Osztrák, 2003)

A teljes nyugdíj igénybeviteléhez 45 biztosított év igazolása szükséges. Azon személyek, akik 2005. január 1-ig már betöltötték 50. életévüket, eltérő szabályok vonatkoznak. 2009-re növelték fokozatosan 40-ről 45 évre a biztosítási időhöz tartozó követelményt. (Államkincstár, 2020)

Azok számára, akik 2005. január 1. előtt nem érték el az 50. életévet, illetve nem szereztek elegendő szolgálati időt, 180 biztosításban eltöltött hónapra van szükség, amelyből jogszabály szerint 84 hónapot munkavégzés keretében kell megszerezni. Azon személyek, akik eme dátum után érik el az 50 éves kort, az utolsó 360 naptári hónap, azaz 30 év alatt kell megszerezniük a minimálisan 15 biztosításban eltöltött esztendő. Akik viszont 2005. január 1-jén még nem töltötték be az 50. életévüket, azonban már rendelkeznek 1 olyan hónappal, amelyben biztosítottak voltak, azokra kedvezőbb szabály vonatkozik. (Államkincstár, 2020)

Ez azonban nem jelent teljes jogosultságot, mivel a jövőben ezzel csak részleges járadékban részesülhetünk. Megközelítőleg 45 évet kell Ausztriában tölteni és dolgozni egy magánszemélynek, hogy teljes nyugellátásra lehessen jogosult. A nyugdíjba vonulás után a magánszemélyek pontos jövedelme három tényezőtől függ:

- Az egyik az, amit munka közben keresnek, azaz a fizetés, amit havonta realizálnak.
- A másik szempont a biztosítási rendszerben eltöltött idő, értelemszerűen 15 és 45 év között.
- Az utolsó befolyásoló tényező pedig nem már, mint a nyugdíjba vonulási életkor.

Megfigyelhetők más tényezők is, amelyeket az állam figyelembe vesz a nyugdíj összegének meghatározásakor, még akkor is, ha az adott időszakban nem fizetünk járulékot. Erre a leggyakoribb példa a katonai szolgálat, a szülői szabadság, vagy a munkanélküliség, esetleg betegség miatt kiesett idő. (Határátkelő, 2020)

A korábban említett életévek betöltése előtt a nők és a férfiak is igénybe vehetik a nyugellátást 62 évesen. Ezen általános szabály mellett meg kell említeni azt is, hogy nehéz fizikai, a szervezetet jelentősen igénybe vevő szakmákban történő hosszas tevékenység esetén legkorábban már a 60. életév betöltése után is kérhetik az idősek a nyugdíjellátást. Ebben az esetben legalább 10 év ilyen munkakörben folytatott munkavégzést kell igazolni a nyugdíjazást megelőző 20 évben, illetve emellett 45 év biztosítási idővel is kell rendelkezni. Törvényben meghatározott korosztályok igényelhetnek továbbá már korhatár előtti ellátást, abban az esetben, ha kimagaslóan hosszú szolgálati időt tudnak igazolni, ha nehéz, szervezetre káros munkakörülményekben kellett dolgozniuk. (Államkincstár, 2020)

Abban az esetben, ha már 15 év biztosításban töltött idővel rendelkezik egy adott személy, ezen belül pedig legalább 7 évig munkavisztonnyal rendelkezett, úgy jogosulttá válik nyugellátásra. A havonta megkapott nyugdíj, illetve más azt kiegészítő jövedelem (pl. házastársi nyugdíj) kiegészítésére jogosultak az állampolgárok, attól függően, hogy házastársukkal élnek-e, vagy sem. Egy egyedülálló nyugdíjas 933,06 euróra jogosult havi szinten, azaz erre az összegre egészíti ki az állam nyugellátásának összegét. Ez az összeg házastárssal egy címen lakó nyugdíjas esetében 1398,97 euró. Ezen pótló összeg növekedhet, amennyiben az adott személy gyermeket nevel, annak 18, avagy 27 esztendő koráig, ha az szakképzésben, vagy egyetemi tanulmányokban vesz részt. Ugyancsak kiegészítésre jogosultak a rokkantsággal élők, ennek összege megegyezik a gyermekek után kapott jövedelemmel, amely 143,97 euró lehet havonta, kortól függetlenül. Emellett Ausztria nyugdíjrendszerében számíthatnak az idősek 13. és 14. havi nyugdíjra egyaránt. (Államkincstár, 2020)

Házastársak, regisztrált élettársak, illetve már különvált házastársak, esetlegesen korábban már feloldott regisztrált élettársak, valamint gyermekek is illetékesek lehetnek egy adott személy után nyugdíjat igénybe venni. Természetesen a jogosultságoknak vannak különböző kritériumai. Özvegyként nyugellátást kaphat egy már elhunyt egyén után, aki a halál beálltakor a személy házastársa volt. Ennek alapvetően korlátlan a mértéke, azonban folyósítása megszűnik, amennyiben az özvegy újra megházasodik. Elvált személyek esetében csak azok részesülhetnek bizonyos összegben, akik a nyugellátási jog szerzőjétől tartásdíjra voltak jogosultak annak halálakor. A gyermekek leggyakrabban 18, vagy 27 éves korukig válnak jogosulttá az állam által meghatározott összeg igénybevételére a nyugdíjas szülő elhalálása után. Fogyatékkal élő gyerekeknél nincs felső korhatár. (Államkincstár, 2020)

Fontos komponense a rendszernek továbbá az is, - mely már több előzőekben megemlített országra is jellemző -, hogy az öregségi nyugdíj mellett megkötések nélkül lehetséges munkát vállalni. Amennyiben korhatár előtti ellátásban részesül az adott személy, úgy 445,81 eurós havi jövedelem felett a nyugdíjfolyósítást ideiglenesen szüneteltetik. Továbbá elengedhetetlen megemlíteni azt is, hogy a nyugdíj adóköteles, vagyis 5,10% egészségbiztosítási járulékot vonnak belőle. (Államkincstár, 2020)

Következtetések és a kutatás továbbvitelének lehetősége. A szakirodalom mélyreható tanulmányozása alapján megállapíthatjuk, hogy a nyugdíj, illetve a nyugdíjrendszer igen szerteágazó és összetett téma. Az egyik, ha nem a legtöbb vitatott gazdasági kérdést taglalja. Ez abból is látszik, hogy mennyire más sajátosságai vannak az eltérő demográfiai, gazdasági és társadalmi sajátosságokkal rendelkező országokban. E sokszínűség ellenére azonban számos közös pont figyelhető meg, így a nyugdíj melletti munkavégzés lehetősége, a sávosan változó szolgálati idő, a fokozatosan emelkedő nyugdíjkorhatár és a rendszerbe épített kedvezmények lehetősége. Természetesen ezek konkrét értékei eltérhetnek, azonban a lényeg valamennyi feldolgozott ország nyugdíjrendszerében ugyanaz, amely nem más, mint a hosszú távú fenntarthatóság. Azt is megállapítottuk, hogy nincs egységes receptje a megfelelő és ideális nyugdíjrendszernek.

Jelen téma összetettsége és gazdaságpolitikai szerepe miatt kimagasló figyelmet érdemel. A kutatást a jövőben szeretnénk kibővíteni más nemzetek rendszereinek sajátosságaival, illetve a magyar nyugellátás történelmi-közgazdasági elemzésével. Utóbbiban szeretnénk kiemelni annak sarkalatos pontjait, valamint azt, hogy milyen tényezők formálták a történelem során, míg elérte a napjainkban ismert kereteit. Szeretnénk feltárni azokat a gazdasági, társadalmi elemeket, lehetőségeket, amelyek még fenntarthatóbbá tehetik a magyar nyugellátási rendszert. Végezetül bízunk abban, hogy feltáró kutató munkánkkal sikerült hozzájárulnunk a téma iránt érdeklődők ismereteinek gazdagításához.

A felhasznált források listája

1. ÁLLAMKINCSTÁR, EGYESÜLT KIRÁLYSÁG (ÖREGSÉGI). (2020). URL: <https://cutt.ly/vV3F3rN> (Hozzáférés dátuma: 21. április 2022.)
2. ÁLLAMKINCSTÁR, EGYESÜLT KIRÁLYSÁG (HOZZÁTARTOZÓI). (2020). URL: <https://cutt.ly/YV3F7H6> (Hozzáférés dátuma: 21. április 2022.)
3. ÁLLAMKINCSTÁR, SPANYOLORSZÁG. (2020). URL: <https://nyugdijbiztositas.tcs.allamkincstar.gov.hu/m/2020/Missoc/oregsegi/Spanyolorszg.pdf> (Hozzáférés dátuma: 22. április 2022.)
4. ÁLLAMKINCSTÁR, AUSZTRIA (ÖREGSÉGI) URL: <https://nyugdijbiztositas.tcs.allamkincstar.gov.hu/m/2020/Missoc/oregsegi/Ausztria.pdf> (Hozzáférés dátuma: 23. április 2022.)
5. ÁLLAMKINCSTÁR, AUSZTRIA (HOZZÁTARTOZÓI) URL: <https://nyugdijbiztositas.tcs.allamkincstar.gov.hu/m/2020/Missoc/hozzatartozoi/Ausztria.pdf> (Hozzáférés dátuma: 23. április 2022.)
6. ÁLLAMKINCSTÁR, M. (2022) Nyugdíjbiztosítás URL: <https://cutt.ly/YVN71In> (Hozzáférés dátuma: 25. április 2022.)
7. BALÁZSI L. (2021) Wise URL: <https://wise.com/hu/blog/amerikai-nyugdij> (Hozzáférés dátuma: 20. április 2022.)
8. BARDÓCZ I. (2014) Adó Online URL: <https://ado.hu/munkaugyek/igy-el-egy-roman-es-egy-spanyol-nyugdijas/> (Hozzáférés dátuma: 22. április 2022.)
9. EUROPA.EU (2014) URL: <https://cutt.ly/kV3FXIt> (Hozzáférés dátuma: 21. április 2022.)
10. EUROPEAN COMMISSION (2019) Pension Reform in Sweden: Sustainability & Adequacy of Public Pensions URL: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/economy-finance/eb048_en_sweden.pdf (Hozzáférés dátuma: 16. április 2022.)
11. EUROPEAN COMMISSION (2020A) Germany - Pensions and other old age benefits. URL: <https://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=13751&langId=en> (Hozzáférés dátuma: 16. április 2022.)
12. EUROPEAN COMMISSION (2020B) Sweden - Old – age pension. URL: <https://cutt.ly/0V3FKqC> (Hozzáférés dátuma: 10. április 2022.)

- 13.FARKAS A. (2019A) Mit érdemes tudniuk a német nyugdíjrendszerről az ott dolgozó magyaroknak?, Világgazdaság. URL: <https://cutt.ly/OVN78bv> (Hozzáférés dátuma: 10. április 2022.)
- 14.FARKAS A. (2019B) A zseniális svédcsavar, Határátkelő. 2019.b URL: <https://cutt.ly/TV3FGNh> (Hozzáférés dátuma: 10. április 2022.)
- 15.HATÁRÁTKELŐ (2020) Határátkelő Blog
URL:https://hataratkelo.blog.hu/2020/05/12/ausztriaban_dolgozol_igy_mukodik_a_nyugdijrendszer
(Hozzáférés dátuma: 23. április 2022.)
- 16.HUTVÁGNER I. (2013) A svéd és a német nyugdíjrendszer. URL: <https://cutt.ly/TV3FAhd> (Hozzáférés dátuma: 10. április 2022.)
- 17.INFO A. L. (2022) URL: <https://cutt.ly/YV3FOp8> (Hozzáférés dátuma: 22. április 2022.)
- 18.NYUGDÍJGURU (2019A) Németországban dolgozó magyarok figyelmébe: a német nyugdíjrendszer 2019-ben. URL: <https://cutt.ly/WV3FY3q> (Hozzáférés dátuma: 10. április 2022.)
- 19.NYUGDÍJGURU (2019B) Svédországban élő és dolgozó magyarok figyelmébe: a svéd nyugdíjrendszer 2019-ben. 2019.b. URL: <https://cutt.ly/FV3FRvI> (Hozzáférés dátuma: 22 10 2020)
- 20.OECD (2017) Pensions at a Glance 2017: Country Profiles-Germany. URL: <https://www.oecd.org/els/public-pensions/PAG2017-country-profile-Germany.pdf>
(Hozzáférés dátuma: 15. április 2022.)
- 21.ORIGO (2018) URL: <https://cutt.ly/1V3FQx6> (Hozzáférés dátuma: 20. április 2022.)
- 22.OSZTRÁK PÉNZÜGYEK (2003) URL: <https://osztrakpenzugyek.hu/oregsegi-nyugdij/> (Hozzáférés dátuma: 23. április 2022.)
- 23.PENSIONS MYNDIGHETEN (2020) The pension system in Sweden. URL: <https://cutt.ly/IV3FbFV> (Hozzáférés dátuma: 10. április 2022.)
- 24.PORTFOLIO (2019) Elérhetőség: <https://cutt.ly/2V3Fcz> (Hozzáférés dátuma: 22. április 2022.)
- 25.PORTFOLIO (2021) URL: <https://cutt.ly/5V3F1GB> (Hozzáférés dátuma: 22. április 2022.)
- 26.RÉTI J. (1995) A nyugdíjreform néhány kiemelt kérdése, Közgazdasági Szemle, XLII. évf., 936. p.
URL: <https://epa.oszk.hu/00000/00017/00009/1002.html> (Hozzáférés dátuma: 26. április 2022)
- 27.RIESTER-RENTE (2021) URL: <https://www.riester-rente.net/> (Hozzáférés dátuma: 26. április 2022.)
- 28.SEMJÉN A. (1999): A svéd jóléti rendszer átalakulása, Közgazdasági Szemle, XLVI. évf., 336. p.
URL: <https://epa.oszk.hu/00000/00017/00048/pdf/semjen.pdf> (Hozzáférés dátuma: 10. április 2022.)
- 29.SZABÓ É. (2022) Angliai Kisokos. URL: <https://cutt.ly/xV3FgCT> (Hozzáférés dátuma: 21. április 2022.)
- 30.TÓTH-SZILI K. (2014) A nyugdíjrendszerek típusainak elemzése, Miskolc, Miskolci Egyetem
- 31.VILÁGGAZDASÁG (2019) URL: <https://cutt.ly/bV3Fso4> (Hozzáférés dátuma: 10. április 2022.)
- 32.WILLIS T. W. (2018): German Pension System. URL: <https://cutt.ly/fV3FiQV> (Hozzáférés dátuma: 10. április 2022.)
- 33.WORLD BANK GROUP (2019) The Swedish NDC Scheme: Success on Track with Room for Reflection. URL: <https://cutt.ly/zV3Fw1i> (Hozzáférés dátuma: 27. október 2020)

УДК 330
А19

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics : наук. журн. Вип. 1 (2022) / редкол. : Р. Бачо, Н. Пойда-Носик, В. Макарович [та ін.] ; Закарпат. угор. ін-т ім. Ф. Ракоці ІІ. – Берегове : ЗУІ, 2022. – 336 с. – Текст укр., англ., угор.

ISSN 2786-6734 (Print)
ISSN 2786-6742 (Online)

Науковий журнал „Acta Academiae Beregsasiensis. Economics” розрахований на науковців, докторантів, аспірантів, практиків та широкого кола читачів, які цікавляться проблематикою в галузі економічних наук.

Відповідальність за зміст і достовірність публікацій покладається на авторів. Точки зору авторів публікацій можуть не співпадати з точкою зору редколегії.

Відповідальний за випуск:
Роберт БАЧО

Технічний редактор:
Вікторія МАКАРОВИЧ

Коректура англomовного тексту
Ніна ПОЙДА-НОСИК

Обкладинка:
Габор ПОТОКІ

УДК:
Бібліотечно-інформаційний центр «Опацої Черє Янош» при ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
Серія КВ №25089-15029Р від 08.11.2021 р.

Друк наукового журналу здійснено за підтримки уряду Угорщини

Засновник наукового журналу:
Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці ІІ.
Адреса: 90202 м. Берегове, пл. Кошута, буд.6.
Офіційний сайт наукового журналу:
<https://aab-economics.kmf.uz.ua/aabe>

Видавництво: Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці ІІ (адреса: пл. Кошута 6, м. Берегове, 90202. Електронна пошта: foiskola@kmf.uz.ua) Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції Серія ДК 7637 від 19 липня 2022 року.

Надруковано: ТОВ «РІК-У» (адреса: вул. Гагаріна 36, м. Ужгород, 88000. Електронна пошта: print@rik.com.ua) Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції Серія ДК 5040 від 21 січня 2016 року

Підписано до друку 20.02.2023.
Шрифт «Times New Roman».
Папір офсетний, щільністю 80 г/м².
Друк цифровий. Ум. друк. арк. 27,46.
Формат 70x100/16. Замовл. №456.
Тираж 50.